

בית מינכן

לזכר י"א חללי אולימפיאדת מינכן

הקום בתרומת עיריית מינכן

גב י"ד קרן חל אביב לפתוח

מגודרת אכסניית נאגד בישראל

ספטמבר 1987

MUNICH HOUSE

IN MEMORY OF THE ELEVEN ISRAELI ATHLETES
MURDERED DURING THE MUNICH OLYMPIC GAMES

ההנצחה המיוחדת

שלמה להגן, כהרגלו, נמרץ ומ' לא חרותיים. אברהם שריר, באופן מפתיע, שווה בארץ, בתל-אביב, ואפילו אוהו במיספריים גדולים, מס' ייע באבירות לראש עיריית-מינכן לגי זור את הסרט הנצחי, שבלעדי חנוכה אינה נחשבת כחנוכה אמיתית. אחרי-כך שתו ואלו והתחככו זה בזה: שריר תיירות וראשי-עיריית תל-אביב, ראש עיריית מינכן ויו"ר הוועד האולימפי הישראלי, נשיא אגודת אכסניית-הנר

לושה שבועות לפני הטקס קיבלה אילנה רומנו בדואר הדי

בני מישפחות הנרצחים זועמים. אין זו הדרך הראויה להנצחים, הם אומרים. איש לא התייעץ איתם. ובטקס עצמו התייחסו אליהם בזלזול

ואחיותיהם, הגיע המיספר ל-35 אבי לים. 15 שנים אחרי-כן הם כואבים את כאב האובדן כאילו קרה אתמול. כל מירצ, כל חי, מוקרשים להנצחת האסון. ואחרי מותי, אני מקווה, ימשיכו בנותיי כמה שהתחלתי אני, אומרת רומנו.

מדי שנה אני משתתפת בכל טיקי-סייהוכרון הנערכים בארץ, בווינגייט, בבית-הקברות ובבתי-ספר. תמיד אני מגיעה לטקסים וזוכה ביחס של כבוד. דרוקא כאן, בתל-אביב, באתר ההנצחה היחיד שהוקם בכסף גרמני, איש לא התייחס אלינו. שלוש השורות הראשונות כאלם נשמרו למען המוזמנים הגרמניים. על הבימה ישבו כמה

המוות בתעודת-הפטירה הושאר ריק. ביקשנו שיתפתחו לפנינו את דוח ועדת-החקירה שלהם, שחקרה את הריצח. הם מסרבים.

אנחנו מבקשים פיצויים. בתחילה אמרו שהם אינם אשמים, ולכן לא הם שצריכים לפצותנו. אחרי-כך אמרו ש'חל על הרצח חוקי-ההתיישנות, וממילא לא נקבל פיצויים.'

בתור מחווה של רצון טוב הם הבטיחו לנו לממן את לימודיו של אחד מילדינו בגרמניה. מובן שסירבנו. איננו אוכלים לחסו-חסר מידיה של ממש' לת גרמניה!'

יומיים לפני ראש-השנה 1972 נרצחו במינכן 11 הספורטאים הישראליים. ביחד עם ארונותיהם הגיעו לארץ תרומות של הצלב האדום הגרמני. רומנו קיבלה כמה אלפי דולרים. אחרי-כך קיבלה 11 אלף מארקים ממשלת גרמניה. זהו סכום הביטוח שביטחה הממשלה הגרמנית את כל הספורטאים שהשתתפו באולימפיאדה. מלבד זה לא קיבלתי דבר. הם אף לא טרחו להנצח את הרצח ואת הנרצחים. שנה אחרי הרצח נסעתי לטקס היזכרון במינכן. הבניין שבו גרו הספורטאים הפך לבית-מגורים. כפתחו שלט קטן, המכריז כי כאן נרצחו הספורטאים. וזהו לא גל-ער, לא אתר-הנצחה ראוי לשמו.

רפיתאום, אחרי 15 שנים, החליטו להנצח את הנרצחים, ודרוקא בצורה כזו. למה נזכרו דרוקא עכשיו? ואם כבר

צבי טל חולם החל

שריר, להט ומזכיר-המדינה של בוואריה הסעיף, סיבת המוות נשאר ריק

האגף היינו בקשר עם יצחק אופק, יו"ר הוועד האולימפי, ראינו בו את המקשר בינינו לבין המישפחות. הוא שהומין אותם לטקס, והוא גם נאם, בטקס, וא' נחנו ראינו בו נציג שלהן, שנאם בש' מן.

בעת הסרת הלוט חלק מבני-היה מישפחות נשאר מאחור. בשל הרוחק הרב, ויכול להיות שנפגעו. לנו לא היתה כוונה להעליב אותם. יתרה מ' זאת, אנחנו אף מתכוונים להקים חדר-זיכרון מיוחד באכסניה, כדי שכל מי שיגיע לאכסניה יוכל להתודע לאסון.

שרה ליבוביץ

עם אחד

בנאומו אמר אברהם ש' ריר: 'ההיסטוריה של העם היהודי שזורה בקרבנות, אבל במצב-מצוקה אנחנו מתאחדים לעם אחד, דאי גה אחת עצב אחד.' אולי שריר לא ידע, אבל זוהי פר-פראזה על סיסמה נאצית: 'עם אחד, רייך אחד, מנהיג אחד.'

האורחים הגרמניים נדה' מו. כך גם מיקצת המוזמנים הישראליים.

צבי טל חולם החל

אלמנה רומנו בגמר טקס-החנוכה* אנחנו כאילו לא קיימים...

מנה חגיגית. אלמנתו של יוסף רומנו, מרים-מישקלות, היא אם לשלוש בנות. הגרולה היתה בת 7 כשאביה נרצח, הקטנה בת חמישה חודשים. שנה אחרי הרצח עברה אילנה להתגורר בתל-אביב. מעולם לא נישאה לאחור.

מאז המאורע אנחנו מנהלים משא ומתן עם ממשלת-גרמניה, אומרת רר מנו. ביקשנו את תוצאות הבדיקה שלאחר-המוות. הם מסרבים לחשוף את תוצאות הבדיקה הזו. הסעיף, סיבת

בית מי? בית מה?

במחשבה שניה, זה נשמע מוזר. בית מינכן? מדוע לא. בית חללי מינכן? או 'בית ה'א'?' ממתי מנציחים את אתר-הרצח, ולא את הנרצחים עצמם? אמר השבוע הסופר שלמה שבא, המתגורר בקירוב-בית-מקום. לפי אותו ההיגיון אפשר היה לקרוא אתר-הנצחה לקרבנות-השואה בשם בית-המוות של מינכן. על שם המקום שבו ערך אדולף היטלר את המוטש הראשון שלו: בית-המרוח של מינכן.

לא על הבימה

שבע אלמנות וארבעה זוגות של הורים שכולים הותיר אחיו הרצח. ביחד עם ילדי הנרצחים, אחיהם

* עם מיכל שור, הבת של קהת שור, קהת-שחר, בנה של מיכל, ורחל רומנו, בתה של אילנה רומנו.